

Romain Rolland nálunk a közvéleményben elsősorban prózaíróként ismert. Pedig drámáinak is kiváló: a *Szerelm és a halál játéka* című drámáját néhány színházunk nemrégiben nagy sikerrel újtotta fel. A *Július 14* azonban nem tartozik az író legnagyobb színházi alkotásai közé. Nem véletlen, hogy eddig Magyarországon egyetlen színház sem játszotta. Pedig anyaga vitathatatlanul nemes. A darab tárgya és hőse a francia forradalom, a forradalmi nép. Amit a mű mond vitathatatlanul igaz és helyes, magával az anyaggal és a mondanivalóval semmit sem tudnánk szembeállítani.

Mégis: a dráma nem eléggé színházi, nem eléggé színházi. Nem mintha az író nem értett volna a színházhoz. Elég hivatkozunk a már említett *Szerelm és a halál játéka*-ra, amely olyan kitűnően szerkesztett, olyan bravúrosan fölényes technikai darab, hogy nincs az a „jól megcsinált dráma”, amelyik nagyobb dramaturgiai jártasságot bizonyítana.

A Július 14 azért nem eléggé jó színház, mert az író ebben — és még néhány más művében — egy sajátos tévedés áldozata lett. Az úgynevezett népszínház gondolatáról van szó. Abban az időben, amikor ez a darab született — a századforduló idejéről van szó — Rolland és még mások is azt hitték, hogy a nép színházát úgy lehet és úgy kell megteremteni, hogy a tömeget hősként, tehát nem mellesleg szereplőként, nem kórusként állítják a színpadra. Ez a gondolat akkor, keletkezése idején feltétlenül kiemelkedő jelentőségű volt a haladó eszmék terjesztésében, a néptörténelmi szerepének bizonyításában.

Ez azonban önmagában még természetesen nem színház. S tulajdonképpen nem színház az a különös drámai forma sem, amelyet ezek a törekvések létrehoztak: a színházi konfliktust sajátosan kezelő anti-dráma. Magától értetődően nem az abszurd törekvésekkel rokon ez a drámai forma, hanem inkább az úgynevezett epikus színházzal. A Július 14 tehát kétszeres terhelést hord: az igazi drámai hősi hiányának és az epikus formának a terhét.

Ezért nincs elég feszültség ebben a darabban; a nézők pusztán egyetértése a mondanivalóval és a cselekménnyel nyilvánvalóan nem teremt igazi feszültséget. Emiatt az előadásnak sincs nagy drámai íve, s ha vannak is szép, emlékezetes pillanatai a produkciónak, az igazi feszültség, az igazán mindvégig hiányzik belőle. A szegedi együttes erejét egyébként is felülmúlta ez a vállalkozás. Száz szerep van a darabban, jóval több, mint ahány prózai színész; ezért aztán a színház apraja-nagyja ott mozog a színpadon. Komor

István rendezése mindezen természetesen nem tudott segíteni, ráadásul bizonyos operai tónust is vitt az előadásba. S ezt az operai stílust még külön hangsúlyozta Sándor Lajos díszlete is.

A szereplők közül Janka Béla Desmoulins alakítása tetszett legjobban. A fiatal színész kitűnően foglalta egységbe a hősiességet és a realizmust, játéka hiteles és meggyőző. A többi férfiszereplő közül — mindenkit megemlíteni természetesen lehetetlen — Szabó Kálmán (Hulin), Horesnyi László (Hoche), Mentés József (Ma-

rat), Kátay Endre (Ór), Págonyi Nándor (Vintimille) és Szabó István alakítása a legemlékezetesebb.

Az ugyancsak nagyszámú női szereplő közül a fiatal színésznő alakját bemutató Högye Zsuzsa játékát és Bányász Ilona öregasszonyát emeljük ki. Högye Zsuzsa alakítása szép és kifejező, de nem egységes. Utolsó jelenetnek rikító naturalizmus felbontja az alak adó egységét. Bányász Ilona különösen a figura jellemének változását hangsúlyozta jó karakterizáló erővel.

Ókrös László



Sifflis József felvétele Hulin (Szabó Kálmán) és Hoche (Horesnyi László) egyik érdekes jelenete

Pedagógus festők tárlata

Első pillantásra is föltűnő az a sokféle szín, forma és művészi karakter, amely békes egymással szembeállított egymás tendenciáját nem-hogy gyöngítve, de erősítve látható a vasárnapi óra a Móra Ferenc Múzeum kupolájában megnyílt képzőművész-tanárak kiállításán. Az a tény, hogy ezt a tárlatot a Pedagógus Szakszervezet Csongrád megyei bizottsága művész-tanárak munkáiból rendezte, kibővítette a kiállítókat számát azokkal a fiatalokkal, akik a szervezeti kiállításán eddig még nem szerepeltek. S ez azért is reális, mert ebben a városban a festők — nagyon kevés kivételtől eltekintve — általában pedagógusok. Ki engedheti meg magának azt az aszkézist, hogy minden idejét és energiáját a festésnek szentelje, csak eladott munkáiból éljen? A pedagógiai munka a biztos kenyér, s egyben a tudásanyag, a szemlélet, a vizuális kultúra terjesztésének fóruma, hiszen a művész, ha nem is hivatás-szerűen tanár, valahol mégis egész népét tanítja, s ha igazi, nem is „középiszkolás fokon”.

Dr. Waldmann József, főiskolai adjunktus a kiállítást megnyitó beszédében utalt arra az ellentmondásra, amely a mai, egyre gyorsabb ütemben urbanizálódó életforma és a klasszikus értelmében vett ábrázolóművészet tárgya: a pillanat rögzítése között van. Nos, a szegedi festészet már sokszor illették — s nem is mindig elismerőleg — a „sokrétű jelzővel”, s úgy érzem, ez most így, megvél kiállítással bővíve is jellemző tulajdonság. Szerepelnek az elhagyott életforma, a visszavon-

hatatlanul túlhaladott múlt szeretettel ábrázolt rekvizitumai, s nemegyszer többek is az ábrázolt tárgynál, élet-érzést közvetítenek: a málladozó faluvégi házak, a kopott kerítések, méla szemű, összebújt jószágok. De jelenleg az egyik legújabb, új közeg is, amely új szemléletmódot kíván magának kialakítani, amely fölkap és kiforgat a megszokott normákból, mint a körhinta, vagy új és szokatlan képét tárja föl a holt dolgok világában, mint a gyökerek közt megbúvó kavicsok, vagy a kőbánya. S ezek bizony már nem pillanatképek, sokkal inkább egy folyamat, egy átalakulóban levő esztétikai szemlélet adekvát kifejezései, szoros és valóságos kapcsolatban a korral, amelyben létrejönnek.

Huszonnyolc kiállító negyvennyolc alkotását — olaj, tempera, akvarell, vegyes technika, olajpasztell, kréta, tus, linómetszet, monotypia és batik — a szűkös téri viszonyokat a lehetőség szerint felhasználva Szabó Miklós, a szegedi főiskola rajztanszékének adjunktusa rendezte kiállításra. A kép persze így sem teljes, de hiába is hiányolnánk most a távolmaradókat, hiszen több munka bemutatására jelenleg úgy sem lenne hely. Így hát örülni kell annak a törekvésnek, amely — ezúttal a Tanácsköztársaság jubileumát alkalmul felhasználva — minél több lehetőséget igyekszik biztosítani a festők és közönség egyre gyakoribb találkozására.

Kulka Eszter

Lehel István kiállítása

Ezt a tárlatkrónikát nem lehet a megszokott módon kezdeni. Nem írható le egyszerűen: Lehel István újabb kiállítással lépett a közönség elé, s épp így az sem, hogy a művész bemutatkozását valamely kiállítási intézmény rendezte. Lehel Istvánnak, a Szegedi Akadémiai Bizottság klubjában tegnap, hétfőn délután megnyílt tárlata mindenképpen a „szokatlan”, vagy az „erősen rendhagyó” minősítést érdemli.

Az alig két tucatnyi kép „készítője” ugyanis nem rendszeresen kiállító művész. Még csak azt sem mondhatjuk rá, hogy kiállító, hiszen több mint fél évtizede, hogy a Dugonics téri aulában egyszer a közönség elé állt, s azóta csak a senkiével összehasonlítható rajzait láthattuk néha a *Kortárs*, meg a *Tiszatáj* lapjain.

Az első tehát, ami a tegnap délután láthatóvá vált, képeket nézve kimondásra vár: némiképp indokolatlan, hogy Lehel Istvánt minden festői fórumról kívülrekesztik. Különösen akkor az, amikor a mindenki előtt nyitva álló csarnokokban egymást érik a hagyományosnak szintén kevésbé nevezhető bemutatók.

Lehel István munkái azonban mégis „fal” nélkül maradnak. És ez annál is in-

kább furcsálható, mivel az ő festészetére mindent lehet mondani, csak azt nem, hogy az alkotáshoz szükséges meggyőződésnek híjával van, s hogy minden elvontságában is nem egy belső törvények szabályozta, egyéni arcú, kedvelőinek esztétikai élményt bőven adó művészet.

A tegnap nyílt házitárlat „szervezőjének” mikrovilága ugyanis — amelyet mint gyakorló biológus fedezett fel magának — mind színeivel, mind különös formáival egy látszólag ismeretlen birodalmat mutat. Azt a szabadszemmel sokak által nem látható világot, amelyben a természettől oly áthághatatlanul szabályozott életüket élők a legkisebb szervezetek, s amelynek megidézése szokatlanul furcsának igen, de művészetben inneninek aligha mondható.

És ez a lényeg! El kell fogadnunk Lehel István kartonjait, mint művészi „tettek”. Akkor is, ha azok a megszokottnál jóval kevesebb hívet, és jóval több „ellendrukkert” toboroznak maguknak. Nézzük őket, vitatkozunk róluk. Megérdemlik, hiszen, ha különös formában is, de lényegében a valóság mutatja meg bennük magát.

Akác László

Képernyő

A hamis Néró

Lion Feuchtwangert első sorban regényeiből ismeri a hazai olvasó. Történelmi, társadalomkritikai regényeiből harcos, következetes antifasisztának, akinek tollából az erőszakkal, a totális militarizmussal szembeni humanista ember öszinte borzongása nyilatkozik meg. A harmincas években írt munkáiban — mind a *Zsidó háború* trilógiában, mind az 1936-os *A hamis Néró*-ban — letűnt korok mához címzett aktualitásával keres választ egy meglehetősen ellentmondásos korszak problémáira. Múltbafordulása szeméremtelően aktív, szereplőiről, egyes szituációiról olyan *kisérteties hasonlóságokra* bukkan az olvasó, mint a Néróban a kések és török éjszakájáról lehetetlen fel nem ismerni Németország hitleri éveinek hosszú kések éjszakáját, Ernst Röhm és társai legyilkolását. A hamis Néró tévedéscímű regényének letétégyfelől ezeknek a felismerhető párhuzamoknak lehetősége kínálta, másfelől — bevallottan — azok a drámai helyzetek, jellegzetes fordulatok, színpadszerűség ami Feuchtwanger írásaiból kiejlik.

Lendvai György írt forgatókönyvet, Marton Endre rendezett tévéjátékot a Néró regényből. Az átdolgozás természetek, szinte megoldhatatlan szempontjait világosan egyértelműen egyszerűsítve le az antik drámák jellegzetes helyszínére, a dialógusokra, a premier planba hozott arcok, tekintetek szuggetív játéka, erősen a színészi kvalitásokra hagyatkozva. Am ez az egyetlen lehetségesnek tetsző módszer sem tudta feleltetni, hogy a *drámaszerűség* seregnyi kívülről bevitt elemmel töltődik fel, hogy az évszázadok távolából mai figurákra felismerhető alakok kevésbé színházi hősök, inkább az írói szándék holt anyagból, betűből gyúrt szócsövei. Szimbólumok pedig sohasem hatnak úgy, olyan elevezen a színpadon, mint a leírt szavakban, papíron. Ezért van, hogy a szinte hiábánlanság színházi játék (*Básti Lajos, Óze Lajos, Egri István, Kallai Ferenc*) és Marton Endre nagyvonalú rendezése ellenére sem kelt ez a képernyős Néró olyan feszültséget, mint a regény teszi ezt — természetesen más eszközökkel.

N. I.

KEDD, 1969. MÁRCIUS 4.

DÉLMAGYARORSZAG 5

Év végi részesedés és táppénz



Szegedről és a szegedi járásból több olvasónk fordult szerkesztőségünkhez azzal a kéréssel, hogy adjunk tájékoztatást: mikor számít az év végi részesedés a táppénz alapjára?

A közelmúltban megjelent rendelet az év végi részesedés táppénzalapként való figyelembevételét szabályozza. Így az év végi részesedést — a fix és a változó munkabéren felül — táppénzalapként kell figyelembe venni.

A SZOT szabályzata szerint az év végi részesedés után táppénzt az kaphat, akinek a bérresznél a keresetvesztés, keresékeptelenség egyfolytában 30 napnál tovább tart. Ha keresékeptelenség — 30 napnál több — az év végi részesedés után táppénz attól a naptól jár, amelyiktől a dolgozónak a vállalati kollektív szerződés

már nem biztosítja a részesedést. Így például, ha a dolgozó keresékeptelensége 30 napnál tovább tart, s a kollektív szerződés a keresékeptelenség miatti távollét 30 napjára biztosítja csak a dolgozónak a részesedést, akkor a keresékeptelenség 31. napjától jogosult az év végi részesedés után táppénzre. Nem kap táppénzt az, aki a keresékeptelenség teljes tartamára felvette az év végi részesedést.

Kizárja a táppénz folyósításának lehetőségét az is, ha valakinek munkaviszonya keresékeptelenség alatt megszűnik, vagy olyan munkaviszonyba lép, amelyben az év végi részesedés nem jár. Annak sem folyósítható táppénz, aki a munkaviszony megszűnése után válik táppénzre jogosulttá. A dolgozó a munkaviszony megszűnését követő naptól, illetve az új munkaviszony kezdetétől nem jogosult az év végi részesedés után járó táppénzre.

Az év végi részesedésnél a táppénz alapját — az általános szabályoktól eltérően — a keresékeptelenség első napjának évében folyósítható részesedés összege adja. Az 1968-ban kezdődött betegségeknel tehát az erre az évre járó részesedés a táppénz alapja. Az év végi részesedés napi átlaga képezi az egy napra eső táppénz összegét. A napi átlagot úgy számítják

Sódert szállít

vagonba rakva m³-ként 75 Ft-os árban

a dunavarsányi Petőfi Mgtsz

A sóder agyagtartalma 3% alatt van.

Rövid határidőn belül szállítunk



TI-BA 1x125 W-os és TI-BA 1x250 W-os, oszlopokra szerelhető, higanygőzizzós

Közvilágítási lámpatesteket. Gazdaságosan alkalmazhatók

ipartelepek, községek, állami gazdaságok, termelőszövetkezetek, földművelőszövetkezetek

belső útvonalainak és raktárterületeinek, valamint üzemi csarnokok világítására.

RAVILL KERESKEDELMI VÁLLALAT VILÁGÍTÁSTECHNIKAI OSZTÁLY

Budapest, VI. ker., Rudas László u. 12. Telefon: 318-320.